

Licni podaci na internetu

Seminarski rad u okviru kursa
Tehnicko i naucno pisanje
Matematicki Fakultet

David Zivkovic

8. novembar 2020.

Sadržaj

1	Uvod	2
1.1	Kako sve ostavljamo licne podatke na internetu	2
1.1.1	Serenting	2
2	Vrste licnih podataka	3
2.1	Vrste licnih podataka na internetu	3
3	Nasa privatnost na internetu	4
3.1	Како да заштитимо личне податке и приватност на интернету	4
3.1.1	Kako zastiti podatke deteta na internetu	5
4	Literatura	6
5	Reference	6

1 Uvod

Лични подаци су сви они подаци који се односе на особу, а на основу којих се она може идентификовати (директно или индиректно) и угрозити њена приватност.

У времену које карактерише обрада огромне количине најразличитијих података, тзв. „**ери великих података**”, лични подаци третирају се као „нова нафта”. Своје „бесплатне” услуге компаније наплаћују корисницима тако што им заузврат траже све више личних података. Подаци о корисницима, њиховим активностима и понашању на интернету користе се за анализу и креирање личних социјално-психолошких профила, циљано пласирање комерцијалних производа прилагођених индивидуалним карактеристикама и потребама корисника (тзв. „један-на-један маркетинг”), за продају компанијама или сервисима (тзв. „трећим лицима” [?]), које те информације углавном користе како би нам доставили што прецизнији садржај како би могли утицати на нас (рекламе, препоручени снимци, итд.).

1.1 Kako sve ostavljamo licne podatke na internetu

Сви подаци које ми остављамо се називају **дигитални отисак**[?]. Исто као што у форензици на основу наших отисака могу доћи до нас и података о нама, тако и дигитални отисци служе како би се дала што прецизнија слика о нама и нашим психолошко-социјалним навикама и начинима живота, како би се могло манипулисати над нама.

Начини на које ми дајемо своје личне податке(остављамо свој дигитални отисак):

Сајтови и онлајн куповина: Продавци и сајтови који се баве оцењивањем робе оставе тзв. колачиће на наш уређај помоћу којих прате наше активности од сајта до сајта, при чему шаљу све чешће рекламе о продуктима које смо недавно гледали.

Друштвене мреже: Све наше објаве, слике, коментари (чак и они приватни) остављају траг. Због тога треба проверити шта нам је подешено што се тиче приватности на тим платформама. Временом ти сајтови узимају већу слободу при прикупљању наших података, јер се ослањају на то да ће корисници само кликнути „ОК“ када добију обавештење о промени својих правила приватности.

Сви уређаји које користимо како бисмо приступили интернету: Многи сајтови воде евиденцију о томе са којих све уређаја ми приступамо њиховим сајтовима.

Бројне личне информације могу бити скривене у фотографијама или видео-садржајима које постављамо на интернет (нпр. име школе, датум рођења, број телефона). Имајте на уму да се много личних података може несмотрено дати и у разговору путем чета или имејла.

1.1.1 Serenting

Родитељи често несвесно угрожавају право на приватност и безбедност сопствене деце дељењем њихових личних података на интернету (друштвеним

мрежама, блоговима). Последњих година све се чешће говори о тзв. шерентингу [?], под којим се подразумевају различити начини на које родитељи деле на интернету детаље из приватног живота њихове деце. На тај начин родитељи обликују дигитални идентитет свог детета много пре него што оно постане самостални корисник интернета. Нажалост, у последње време све се чешће пише о случајевима у којима је објављивање фотографија деце на друштвеним мрежама резултирало негативним искуствима.

2 Vrste licnih podataka

Под личним подацима подразумевају се:

Основни подаци: име и презиме особе, адреса становања, имејл адреса, фотографија, ИП адреса, локација на којој се особа налази, итд.

Подаци који служе за анализу и израду профила корисника: радне способности, економско стање, лична интересовања, понашање, потрошачке навике, кретање итд.

Онлајн понашање особе: подаци који се прикупљају посредством колачића (поједине компаније су чак почеле и са прикупљањем података о томе како користимо наше уређаје, нпр. којим интензитетом притискамо екран, сваки наш „клик“, па чак и наше покрете мишем, итд.)

2.1 Vrste licnih podataka na internetu

Лични подаци на интернету могу се груписати у три категорије:

- **1. Активни дигитални трагови:** подаци (о себи или другима) које сами корисници остављају приликом коришћења интернета, обично свесно, мада не нужно и намерно (нпр. приликом куповине неких производа, преузимања нечега са интернета, постављања фотографија, отварања профила на некој друштвеној мрежи, итд.)
- **2. Пасивни дигитални трагови:** подаци које корисници остављају на интернету приликом његовог коришћења, углавном несвесно (нпр. путем колачића, отиска прстију, података о локацији, коришћења паметних ствари итд.)
- **3. Подаци добијени анализом првих двеју категорија података:** помоћу алгоритама (кроз процес профилисања), евентуално у комбинацији са другим изворима података. Бројне личне информације могу бити скривене у фотографијама или видео-садржајима које постављамо на интернет (нпр. име школе, датум рођења, број телефона). Имајте на уму да се много личних података може несмотрено дати и у разговору путем чета или имејла.

3 Nasa privatnost na internetu

Право на приватност и заштиту личних података јесте једно од основних права прописаних Конвенцијом Уједињених нација о правима детета (члан 16). Ово право односи се подједнако и на дигитално окружење.

Приватност није право на тајност, нити на контролу, већ право на одговарајући проток личних података[?]. Шта то конкретно значи? То значи да особа има могућност да, у зависности од ситуације и контекста, лично процени шта ће и са ким делити у **дигиталном окружењу**. Или, другачије речено, има право да зна како и у које сврхе се користе њени подаци, ко их чува и колико дуго, ко све њима располаже, као и да може да затражи брисање личних података или исправку нетачних података. Европска Општа уредба о заштити података о личности, која се примењује од 2018. године у земљама Европске уније, односи се на личне податке и представља нови стандард заштите података о личности и приватности грађана. Ова Уредба много већи акценат ставља на заштиту ових **посебних категорија личних података**:

- Расна, национална и религијска припадност, чланство у синдикатима, сексуална оријентација, информације о здрављу (лични подаци који се односе на физичко и ментално здравље појединца, укључујући и пружање здравствених услуга)
- **Биометријски подаци** (лични подаци добијени посебном техничком обрадом, у вези са физичким, физиолошким или карактеристикама понашања особе који омогућују или потврђују јединствену идентификацију те особе, нпр. слике лица или отисци прстију)
- **Генетски подаци** (лични подаци који се односе на наслеђене или стечене генетске карактеристике особе који дају јединствене информације о физиологији или здрављу особе а добијени су анализом њеног биолошког узорка)

3.1 Како да заштитимо личне податке и приватност на интернету

Треба имати на уму да је интернет јавни простор и да су лични подаци који се на њему објаве јавно доступни. Приватност на интернету једнако је важна као и ван њега, оно што не бисте поделили са странцем на улици, немојте ни на интернету. Неки од начина на које можемо (само до неке мере) заштити наше податке су:

- Делите личне податке само са блиским особама, немојте их делити са особама које не познајете изван интернета.
- Упознајте се са **Условима коришћења[?]** и **Политиком приватности[?]** пре него што почнете да користите било коју платформу, апликацију или сервис на интернету.
- Поштујте узрасна ограничења за коришћење интернета, јер самом посетом било које веб-странице остављате личне податке на њој.

- Пре него што објавите било коју информацију или лични податак на интернету, размислите какву слику о себи шаљете другима и како тиме обликујете сопствени дигитални идентитет.

3.1.1 Kako zastiti podatke deteta na internetu

Велики број веб-сајтова и апликација (нпр. видео-игре, веб-сајтови за друштвено умрежавање или коцкање) траже од корисника да приликом отварања профила (регистрације) наведе свој **узраст** (године старости). На овим сервисима прописана је доња узрасна граница за њихово коришћење. Разлози из којих већина сервиса прописује доњу узрасну границу за коришћење:

- Реч је о веб-сајтовима и апликацијама које су због свог садржаја, намене или зато што прикупљају и чувају податке о корисницима намењене старијим особама (изнад прописаног узраста) или одраслима, али не и деци.
- Према америчком **Закону о заштити приватности деце на интернету**[?] ниједна организација нити особа која користи услуге на интернету (укључујући и власнике друштвених мрежа) не сме да прикупља личне податке особа млађих од 13 година без одобрења њихових родитеља или старатеља. Да би се избегло добијање родитељске сагласности за млађе од прописаног узраста, већина сервиса поставила је узрасно ограничење за коришћење њихових услуга.

Ово ограничење јасно је наведено у **Условима коришћења** [?](које углавном сви занемаримо и само чекирамо да смо сагласни, а да притом и не знамо са чим тачно), а од корисника се тражи да се пре почетка коришћења сагласи са овим условима. Како би заштитили корисника, али и себе (избегли кршење закона), веб-сајтови се обавезују да ће обрисати сваки профил који је креирала особа млађа од 13 година.

Истраживања показују да велики проценат деце (како у свету, тако и у Србији) почиње да користи ове мреже у много ранијем узрасту од прописаног. Многи родитељи суочавају се са изазовом да ли да дозволе својој деци да отворе профил на некој друштвеној мрежи у узрасту млађем од прописаног. Постати власник личног профила у узрасту млађем од прописаног могуће је само под условом да корисник приликом отварања профила упише погрешан узраст. Уколико дете приликом отварања профила на неком сервису или друштвеној мрежи наведе да је старије него што јесте, може се десити да:

- Буде изложено садржајима који су неприкладни за његов или њен узраст (узнемирујући, насилни или експлицитни), или да види нешто што не жели.
- Изгуби додатне заштите и поставке приватности које се односе на узраст млађи од наведеног.
- Лични профил детета, као и сав садржај на њему буду обрисани; осим тога, може му бити онемогућено да отвори лични профил чак и онда када достигне прописани узраст.

4   Literatura

5   Reference